

composicional, mentre que s'escriu *finès herbes* ('herbes aromàtiques'), amb significat composicional.

e) En els topònims compostos, se solen escriure aglutinats els que no contenen preposició: *Aigüestortes*, *Bellaterra*, *Castellciutat*, *Masllorenç*, *Miramar*, *Torreblanca*, *Vilanova*. En canvi, se solen escriure separats els que van precedits d'article: *les Borges Blanques*, *el Pallars Sobirà*, *la Vila Joiosa*. I també se separen els elements dels hagiòtopònims: *Sant Antoni*, *Santa Margalida*, *Sant Martí Sarroca* (cf. *Santpedor*, *Sentmenat*). Els que contenen preposició se separen en la major part dels casos, com *Alcalà de Xivert*, *Arenys de Munt*, *Ares del Maestrat*, *Castell d'Aro*, *Mas de Barberans*, *Molins de Rei*, *Prat de Comte*, *Ribes de Freser*; encara que són freqüents els que s'aglutinen, com *Llardecans*, *Masdenverge*, *Puigdàlber*, *Riudecanyes*, *Torredembarra*, *Ulldemolins*, *Valldemossa*, *Viladecavalls*.

5. LA GRAFIA DE LES ABREVIACIONS

Les *abreviacions* són mots o sintagmes escurçats gràficament. Es distingeixen tres grans classes d'abreviacions: les *abreviatures*, les *sigles* i els *símbols*. Cadascun d'aquests conjunts es divideix en diverses subclasses, entre les quals cal destacar els *acrònims* (cf. § 5.2), dins les sigles, i els *codis* (cf. § 5.3.1) i les *xifres* (cf. § 5.3.2), dins els símbols.

Tradicionalment, les abreviacions en conjunt han estat denominades també *abreviatures*, però cal tenir en compte que aquest terme pot ésser confusionari.

5.1. LES ABREVIATURES

Les *abreviatures* són les representacions de mots o frases per mitjà d'alguna de les seves lletres, la primera de les quals ha de coincidir amb la inicial del mot o dels mots que les constitueixen. Quan s'abreuja un sol mot, l'abreviatura acaba en un punt o, menys freqüentment, en una barra inclinada (*c.* o *c/* per *carrer*; *p.* o *pàg.* per *pàgina*), mentre que quan se n'abreuja més d'un, hi ha un punt darrere de cada mot escurçat o bé els components més rellevants se separen per una barra inclinada (*p. ex.* per *per exemple*; *s/n* per *sense número*). A diferència de les sigles i els símbols, les abreviatures mantenen l'accent gràfic del mot que abreugen si forma part de l'abreviatura la lletra que porta aquest diacrític: *àr.* (per *àrab*), *íd.* (per *ídem*), *núm.* (per *número*), *pàg.* (per *pàgina*), *cró.* (per *carreró*). Les abreviatures dels tractaments de persona porten la inicial en majúscula i les dels mots que

s'escriuen amb la inicial en majúscula les mantenen: *Prof.* (per *professor*), *Sra.* (per *senyora*), *Gnet.* (per *Gramenet*).

Les abreviatures es formen per *suspensió* —quan s'elimina la part posterior del mot (*av.* per *avinguda*; *núm.* per *número*)— o per *contracció* —quan se n'elimina parcialment o del tot la part interior (*Dr.* per *doctor*; *Mn.* per *mossèn*, *pral.* per *principal*). Les abreviatures per suspensió es formen tallant el mot immediatament després de la lletra inicial —si comença en vocal— o immediatament abans d'una vocal gràfica —tant si el mot comença en consonant com si comença en vocal—: *a.* (per *abans*), *class.* (per *classificació*), *col.l.* (per *collaborador* o *collaboradora*, *collecció*), *etc.* (per *etcètera*), *f.* (per *foli*); *G.* (per *Guillem*), *Gl.* (per *Glòria*), *ling.* (per *lingüística*); *ll.* (per *llatí*), *Ll.* (per *Llorenç*, *Lluïsa*), *llic.* (per *llicenciat* o *llicenciada*). En el cas dels noms de persona, de vegades també s'utilitzen simplement les inicials dels mots significatius: *G.* (per *Glòria*), *F. de B. Moll*, (per *Francesc de Borja Moll*), *L.* (per *Llorenç*, *Lluïsa*).

En general, es marca la flexió de les abreviatures que han estat formades per contracció, ja que aquestes abreviatures conserven el final que té el mot abans d'escurçar-lo: *Excm.*, *Excma.*, *Excms.*, *Excmes.*; *Sr.*, *Sra.*, *Srs.* *Sres.*; mentre que no se sol marcar en les que han estat formades per suspensió (encara que en certes abreviatures d'una lletra, com *f.* per *foli*, *n.* per *nota*, *p.* per *pàgina*, *s.* per *següent*, *v.* per *vers* —subst.—, es pot marcar duplicant la lletra corresponent: *p.* o *pp.* per *pàgines*, *s.* o *ss.* per *següents*).

5.2. LES SIGLES I ELS ACRÒNIMS

Les *sigles* són les inicials o, generalment, els conjunts d'inicials que s'empren en substitució i en plena equivalència de la denominació que abreugen. S'escriuen amb majúscules, no porten accent gràfic ni s'indica l'abreujament mitjançant cap punt ni barra inclinada: *DNI* (per *document nacional d'identitat*), *EUA* (per *Estats Units d'Amèrica*), *PIB* (per *producte interior brut*), *SA* (per *societat anònima*), *SN* (per *sintagma nominal*). Les sigles relatives a documents i a algunes publicacions —especialment, les periòdiques— poden dur alguna lletra en minúscula per a evitar confusions (*LECr*, per *Llei d'enjudiciament criminal*; *LiA*, per *Llengua i Administració*; *DECat*, per *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*; *UdG*, per *Universitat de Girona*), però no és recomanable de fer servir la minúscula per a altres denominacions (com, per exemple, *TDi*, per *(motor) turbodièsel*). Les sigles també poden contenir xifres o símbols (*TV3*, per *Televisió de Catalunya, canal 3*; *L&L*, per *Llengua i Literatura*). Quan una sigla es lexicalitza com un nou mot i desplaça en l'ús la denominació que abreuja, s'escriu generalment en minúscula i segueix les regles d'accentuació

gràfica, com els altres mots de la llengua (cf. III, § 5.1): *làser* (de la sigla *LASER*, *light amplification by stimulated emission of radiation* ‘amplificació de llum mitjançant una emissió estimulada de radiació’), *sida* (de la sigla *SIDA*, ‘síndrome d’immunodeficiència adquirida’).

Les sigles es formen a partir de les inicials dels mots plens, però n’hi ha que inclouen també la inicial de preposicions, conjuncions o articles (*PIME*, per *petita i mitjana empresa*) o la inicial dels diferents components d’un sintagma (*SIDA*, per *síndrome d’immunodeficiència adquirida*). La grafia de les sigles es manté invariable malgrat la flexió dels components i de la mateixa sigla, fora de casos consagrats per l’ús com *CCOO* (per *Comissions Obreres*), *PPCC* (per *Països Catalans*), que podrien esdevenir confusionaris si se’n simplificaven les lletres repetides.

Els *acrònims* són sigles formades mitjançant la truncació dels diferents components d’una denominació: *SONAR*, per *sound navigation ranging* ‘exploració nàutica pel so’, *ZREV*, per *zona de recepció d’evacuats*. Els acrònims s’escriuen totalment en majúscula, com les altres sigles, encara que els que es corresponen amb noms propis es poden escriure posant únicament en majúscula la inicial: *INCAVI* o *Incavi*, per *Institut Català de la Vinya i el Vi*; *TERMCAT* o *Termcat*, per *Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana*.

5.3. ELS SÍMBOLS

Els *símbols* són signes gràfics de mena diversa que representen mots o sintagmes; generalment són fixats per organismes oficials o acadèmics internacionals. S’escriuen sense punt i no s’hi expressa el plural: § (per *paràgraf*), % (per *tant per cent*), € (per *euro*), ∞ (per *nombre infinit*), *h* (per *hora*), *Hz* (per *hertz*), *km/h* (per *quilòmetres per hora*), *m* (per *metre*), *M* (per *mega*), *N* (per *nord*).

5.3.1. Els codis

Els *codis* són símbols que formen part d’un conjunt finit i generalment ordenat d’elements, en el qual no n’hi pot haver dos d’idèntics. Es caracteritzen, a més, perquè tenen una grafia homogènia dins el conjunt a què pertanyen: *BCN* (per *aeroport de Barcelona*), *fr* (per *França*, precedit d’un punt, en les adreces electròniques). Els codis poden ser formats per lletres, xifres o altres signes gràfics.

5.3.2. Les xifres

Les *xifres* són els signes gràfics que representen els nombres. Se solen emprar, en general, en les quantitats exactes, en les dates (principalment el dia del mes, l'any i el segle), i en els sistemes concrets de numeració o codificació (adrees, telèfons, codis postals, codis de carreteres), i són corrents en textos científics en què sovintegen càlculs, fórmules i expressions matemàtiques i magnituds (v. també § 6.3).

La numeració amb xifres presenta dos sistemes diferents d'ús general:

a) Les *xifres romanes* parteixen de lletres de l'alfabet (*I, V, X, L, C, D, M*), representen els numerals ordinals, i se solen usar, en majúscula, després de noms amb majúscula inicial (emperadors, faraons, reis, papes, etc.), i en versaleta, en els altres casos (en l'expressió d'anys, mesos, segles, volums): *Jaume I, Joan XXIII; l'any MCMVII, el segle XXI, DCVB, vol. IV*. En altres contextos, com ara en la denominació d'actes o esdeveniments organitzats (congressos, premis, campionats), volums o parts majors de llibres, llistes numerades, datacions, s'usen indistintament les xifres romanes i les aràbigues: *X Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, 9è Memorial Internacional de la Sida*.

b) Les *xifres aràbigues* consten d'una grafia diferent per cada unitat de la desena (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) i representen els numerals cardinals en mesures i magnituds, percentatges, indicació horària sexagesimal, etc.: *La tempesta va deixar 45 l/m². Alcohol de 90°. Amb el 15 % d'IVA inclòs en el preu. L'acte començarà a les 11.30 hores*. També representen els cardinals amb valor ordinal en numeracions convencionals, com en dates, adrees, codis postals, telèfons, documents d'identitat: *El 18 de juny de 1907, Tenen botiga al número 42 del carrer del Batan, Informeu-vos-en al telèfon 935 559 119, La sotasignada, que té el DNI núm. 11008110, certifica que...* A més, poden representar partitius de fraccions no decimals mitjançant *trencats*: *1/8 es llegeix «un vuitè»*. Finalment, quan representen els numerals ordinals, la xifra aràbiga va seguida, en singular, de l'última lletra de la denominació corresponent a l'ordinal, o de les dues darreres, en plural: *Viuen al 1r pis, 2a porta; 15es Jornades de portes obertes* (cf. *Jaume I, segle XI*).

6. ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ

Els *signes de puntuació* permeten delimitar i identificar els enunciats d'un text, caracteritzar-ne aspectes de la sintaxi (ordre, modalitat), l'entonació i el sentit (inflexions, suspensions, pauses), el tipus de discurs (diàleg, discurs indirecte), l'estil.